

Forberedelser til skolestart for barn med sjeldne diagnoser – hva kan være lurt å tenke på?

(for både skole og skolefritidsordningen)

Av: Ellen Berg Svendby. TRS kompetansesenter for sjeldne diagnoser. Januar 2015

Samarbeid mellom hjem og skole

- Forventningsavklaringer – hva er mulig?
- Skolen har plikt til å informere om rettigheter og muligheter for tilrettelegginger
- Før skolestart vil det ofte være rektor som er kontaktperson, det vil si før det er avklart hvem som blir kontaktlærer
- Husk at dere som foreldre kjenner barnet best. Ikke vær redd for å formidle deres erfaringer og ønsker på ulike områder.
- Drøft rutiner for oppfølging hvis det er aktuelt (for eksempel ved fravær på grunn av behandling og sykehusbesøk, rutiner ved brudd for barn med OI)
- Hvordan få tid og rom til å snakke sammen?
Møteplasser, tilbakemeldinger på godt og vondt.

Åpenhet og informasjon

- Skal det gis informasjon om diagnose og funksjon, eventuelt annet?
- Hva bør det i så fall informeres om? Hva er nødvendig og hensiktsmessig?
- På hvilken måte? Skriftlig, muntlig, annet?
- Til hvem? Kontaktlærer, representanter fra ledelsen, medelever, foreldre, assistenter, skolefritidsordningen, andre fagpersoner?
- Av hvem? Foreldre, lærere, fagpersoner i lokalt hjelpeapparat eller TRS?
- Barnets rolle – på hvilken måte skal barnet involveres?
- Foreldrenes rolle: Det er selvsagt lov å kvie seg for selv å gi informasjon. Be da andre om å gjøre det, for eksempel en fagperson som kjenner barnet og diagnosen godt. Det kan være helsesøster, fysioterapeut, lærer, ergoterapeut eller eventuelt TRS.

Barnet – medvirkning og kartlegging av interesser og ferdigheter

- Snakk med barnet om forventninger til skolen, barnets erfaringer er viktige
- Interesser og erfaringer med ulike aktiviteter (ressurser og begrensninger)
- Aktivitetsnivå
- Fysisk funksjonsnivå: Hva kan barnet gjøre og ikke gjøre av bevegelser og aktiviteter? Er det spesielle hensyn å ta? Restriksjoner? Konsekvenser?
- Sosial kompetanse og samspill med andre barn

Læringsmål og aktiviteter

- Hva vektlegges av læringsaktiviteter på denne skolen?
- Hvilke muligheter og begrensninger har barnet når det gjelder disse aktivitetene? Her er det viktig å bli konkret knyttet til hver enkelt aktivitet og de ulike gjøremålene som vil foregå på skolen.
- Drøfte spesielt læringsaktiviteter som er av praktisk og fysisk art. Det vil si kroppsøving, utedager og turdager, kunst- og håndverksfag, mat og helse, musikk, og ofte også naturfag.
- Må andre målsettinger og aktiviteter velges, eller er det kun snakk om mindre tilpasninger?
- Aktiviteter i friminuttet?

Kartlegge og vurdere behov for fysisk tilrettelegging (se egen sjekkliste)

- Befaring av skolens ute - og inneområde sammen med barnet, foreldre og representant fra skole, ergoterapeut eller fysioterapeut og teknisk etat/vaktmester er å anbefale som utgangspunkt for å vurdere:
 - Utemiljø: tilgjengelighet, sikkerhet, lekeapparater
 - Innemiljø: tilgjengelighet, klasserom, garderober, ulike spesialrom
 - Tilpasset arbeidsplass: bord og stol
 - Aktuelle hjelpemidler

Transport og forflytning

- Vurdere behov for transport til og fra skole
 - Kan barnet gå selv?
 - Sykkel, sparkesykkel, elektrisk stol, manuell?
 - Skolebuss?
 - Taxi til og fra skolen?
- Må sees i sammenheng med det sosiale, hva klassekamerater gjør og tid og krefter til forflytning. Hva er ønskelig, mulig og hensiktsmessig?
- Vurdere behov for forflytningshjelpemidler som sparkesykkel, manuell/elektrisk rullestol, sykkel og eventuelt annet i forbindelse med skolens aktiviteter (utedager, avstander til ulike skolebygg og klasserom/spesialrom, fellesrom og ekskursjoner).

Vurdere behov for hjelp/assistent

- Trenger barnet hjelp til noe i løpet av en vanlig dag? Ved skolens aktiviteter og dagliglivets aktiviteter for øvrig?
- Hva trenger barnet i så fall hjelp til? Hva mener barnet selv? Og dere som foreldre? Prøv å være så konkret som mulig.
- Drøfte tema selvstendighet i relasjon til bruk av tid, og målet med aktiviteten og hjelpen.
- Drøfte assistentens funksjon og rolle. Hva skal assistenten hjelpe til med og hvorfor? Når og i hvilke situasjoner skal assistenten holde seg unna?

Overføringsmøter

- Hvis barnet har gått i barnehage, vil det ofte være gunstig å ta med seg de positive erfaringene man har derfra inn i skolen
- Be gjerne om et overføringsmøte mellom barnehage og skole, mange kommuner har dette som en fast ordning.
- Ikke ta for gitt at informasjon om ditt barn utveksles mellom barnehage og skole. Dette er taushetsbelagte opplysninger. For at informasjon skal overføres mellom barnehagen og skolen, og senere også mellom barnetrinn, ungdomstrinn osv må du/dere gi samtykke til dette.

Samarbeidspartnere i og utenfor skolen – hvem kan vi diskutere med?

- Primærkontakt er kontaktlærer. Hvis det ikke er bestemt hvem som skal være kontaktlærer, er det ofte rektor som er kontaktperson før skolestart.
- Rektor/ledelsen, rådgiver, sosiallærer og spesialpedagog. Flere skoler har utnevnt en person som har et bestemt ansvar for tilrettelegging og eventuelt spesialundervisning.
- Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) er en ekstern instans som har som oppgave å hjelpe skolen og lærerne i arbeidet med å gi tilpasset opplæring og skape inkluderende læringsmiljøer (både på individ- og systemnivå). PPT er sakkyndig instans i forbindelse med utredning av behovet for spesialundervisning og individuelle opplæringsplaner (IOP).
- Helsesøster
- Lokal fysioterapeut og ergoterapeut
- Fastlegen
- Habiliteringstjenesten
- Ansvarsgruppen (for de som har dette)

Når må vi starte forberedelsene til skolestart?

- Dette vil være avhengig av behovet for fysiske tilrettelegginger, og hvorvidt skolen er fysisk tilrettelagt fra før.
- Ved omfattende behov for ombygginger og tilrettelegginger anbefales det å ta kontakt med rektor/kommunen for å be om råd om dette. Eksempler kan være gamle skolebygninger som ikke er fysisk tilrettelagt, behov for heis og ramper og lignende.
- Ved mindre behov for tilrettelegginger vil det som regel være tidsnok å starte året før barnet skal begynne på skolen, eventuelt å følge vanlig skoleforberedelse som alle andre barn. Mange kommuner har etter hvert gode rutiner for å skape best mulig overgang mellom barnehage og skole.

- Har barnet ansvarsgruppe vil noe av forberedelsene til skolestart kunne gjøres her.
- For barn som har spesialpedagogisk oppfølging i barnehagen, og som også trenger dette videre, vil det være hensiktsmessig å starte planleggingen før vanlige skoleforberedelser. Her kan barnehagen være til hjelp i overføringsfasen mellom barnehage og skole. Hvis barnet ikke går i barnehage vil det være lurt å kontakte skolen, eventuelt PPT, for råd om og eventuell vurdering av behov for spesialpedagogisk oppfølging og opplæring. Utredning av behov for spesialundervisning tar tid, og krever at kontakt med skole og PPT opprettes tidligere enn normalt. Dette bør gjøres tidlig på høsten året før barnet skal begynne på skolen fordi det da kan være aktuelt å søke om ekstra ressurser til opplæringen. Dette kan være aktuelt for barn med ryggmargsbrokk som har kognitive vansker.

Kartlegging og vurdering av det fysiske miljøet – en sjekkliste som utgangspunkt for å drøfte behov, ønsker og muligheter

Inngangspartiet

- Er det tung dør? Får barnet opp denne selv?
- Er det langt å gå fra inngangen til klasserommet?
- Kan man parkere eventuell elektrisk rullestol innenfor inngangsdøren?

Klasserommet

- Er det trapper på veien til klasserommet som er problematiske?
- Er det tilgang på heis?
- Hvordan er området utenfor klasserommet organisert?
 - Knaggrekke og kurv som barnet når opp til?
 - Benk å sitte på i riktig høyde?
 - Muligheter til å plassere elektrisk rullestol?
- Er det god gulvplass?
- Hvordan er stoler og bord for mitt barn?
- Når barnet opp til tavlen?
- Kan barnet benytte eventuell vaskeservant?
- Når barnet opp og inn til hyller med utstyr, bøker og permer?
- Er det muligheter for å hvile seg inne i klasserommet, eventuelt tilgang til et annet rom for hvile?
- Må klassen skifte klasserom til neste år?

Toalett

- Hvor langt er det fra klasserommet til toalettet?
- Klarer barnet å åpne døren selv?
- Hvordan er høyden på toalettet?
- Klarer barnet å få av seg klærne uten hjelp?
- Når barnet toalettpapiret?
- Klarer barnet å tørke seg selv?
- Klarer barnet å vaske hendene på egen hånd?

Gymsalen og svømmehall

- Er det mulig for barnet å komme seg inn til garderober, gymsal og svømmehall (på egen hånd, med/uten rullestol)?
- Knagger å nå opp til?
- Hjelp til av- og påkledning?
- Dusj: Kan barnet slå på dusjen selv? Kan barnet gå inn og ut av dusjen alene? Trenger barnet egen garderobe?

Uteområdet

- Hvordan er området med tanke på aktiviteter som dere vet barnet liker å holde på med?
- Avstand mellom ulike lekeområder og aktiviteter?
- Sikkerhetstiltak?
- Behov for tilrettelegginger? Type dekke på bakken, lekeapparater med mer.
- Fremkommelighet vinterstid?
- Hvordan tenker skolen når det gjelder utedager?
 - Har skolen et samlingssted utenom skolegården?
 - Hvordan kommer barna seg dit?
 - Er det langt å gå til et eventuelt samlingssted?
 - Er det fremkommelig med for eksempel manuell og elektrisk rullestol?
- Hva med tilgjengelighet i forbindelse med ekskursjoner og besøk til ulike steder som for eksempel museum og bibliotek?

Ekstra sett skolebøker

- Ekstra sett skolebøker kan være aktuelt for å slippe å bære tungt. Kan bli mer aktuelt opp i klassetrinnene.